

V LEOPOLDOVĚ NEBYLO SLUNCE. I OKNA ZAKRYLI TAKOVOU DRÁTĚNOU STĚNOU

Bohumil Robeš (*1930)

Bohumil Robeš, odsouzený za členství v odbojové skupině Sodan, která působila v okolí Bučovic a Slavkova u Brna nepovažuje za nejhorší zatčení a začátek věznění. Zatímco jeho bývalí kamarádi ještě i dnes popisují šok, který následoval po ztrátě svobody, Robeš považuje za nejhorší až pozdější období, kdy byl ve věznicí v Leopoldově.

On sám se totiž v tomto tak trochu vymykal ostatním zatčeným členům Sodanu. Ani ve vězení se nenechal zlomit, jako politický vězeň odmítal pracovat, a tak mu přidávali další a další tresty. Nakonec strávil ve vězení třináct a půl roku. Nejhorší to podle něj bylo v obávaném slovenském vězení Leopoldov.

„V Leopoldově slunce nebylo. I okna zakryli takovou drátěnou stěnou. Nejhorší tam ale byla ta buzerace. Opravdu. Šikana a buzerace. Řekl bych dokonce teror. Protože právě v době, kdy jsem tam byl já, tak byla revoluce v Maďarsku. A protože Leopoldov leží na jižním Slovensku, tedy blízko maďarských hranic, tak oni všechno zpřísnilo. Vymýšleli si na nás všechny možné druhy šikany. Vyloženě vymýšleli, byli to primitivové. A já jim tehdy řekl, že se budou zodpovídat za zločiny na politických věznicích. Tak se ne mne vrhli a svázali do kozelce, nohy dozadu, ruce svázali natrvalo asi na deset hodin. Potom mne večer v deset rozvázali, dali mi tabletku aspirinu a šel jsem na kobku [...]. Nemohl jsem se ani umýt.“

Nejhorší ale bylo, že kvůli poměrům v Leopoldově vážně onemocněl. *„Přišel bachař a pustil na mne hadici proudem rovnou z hydrantu. Okýnkem. Tak dlouho na mne stříkal, až voda byla všude na zemi. Já byl v korekci. A on mne tak nechal být. Z tohoto si myslím, že jsem dostal zápal plic. Tohle totiž byl způsob buzerace v Leopoldově.“*

Bohumil Robeš se narodil 1. srpna 1930 v Holubicích nedaleko Slavkova u Brna. Ve třinácti letech přišel o otce. Pochází z úřednické rodiny, vystudoval francouzské gymnázium, plánoval studium na Divadelní fakultě Akademii múzických umění v Praze (DAMU). Přitom působil v řadě ochotnických divadelních souborů, mimo jiné i ve studentském divadle na francouzském gymnáziu v Brně. Také se zajímal o literaturu. Současně se zapojil do činnosti ve Skautu a v Orlu. Jeho žádost o studium na DAMU však byla odmítnuta kvůli

špatnému posudku. O jeho studiu rozhodlo mimo jiné i to, že v rodině byl vychováván v křesťanském duchu.

S podporou přátel získal angažmá jako loutkoherec v divadle Radost v Brně. V té době se ale už zapojil do odbojové činnosti ve skupině SODAN, což znamenalo Skautská organizace demokracie a nezávislosti. Zkratku SODAN používali místo podpisu na letáky.

Skupinu tvořili mladí lidé z okolí Slavkova a Bučovic, zaměřili se především na psaní, tisk a rozmnožování a pak také na roznášení letáků, ale později též na sabotáže. Nakonec plánovali i vykolejení vlaku, ale jen nákladního, aby nezpůsobili nikomu zranění nebo nikoho neohrozili. Zapalováním stohů se někteří ze skupiny pokoušeli zabránit kolektivizaci vesnice a násilnému vzniku jednotných zemědělských družstev. Vůdčími postavami skupiny byli Rudolf Mrázek a Mojmír Babušík. Ale skupina neměla napojení na zahraničí a za pomoci donašečů byla brzy prozrazena.

Robeš skončil nejdříve ve vězení v Brně na Cejlu a byl odsouzen na pět let vězení. Před prací v podzemí při těžbě uranu ho zachránil zdravotní hendikep. *„Měl jsem štěstí, že jsem nefáral. Já mám totiž jednu ledvinu. A tak to rozhodli takto.“* Nakonec ale skončil v obávané věznici Leopoldov. Tam jako politický vězeň odmítl nastoupit do povinného zaměstnání, a tak jej čekaly časté a dlouhé pobyty v korekci. I ve vězení otevřeně vystupoval proti nespravedlnostem, takže mu dvakrát trest prodloužili. Poprvé o pět let, podruhé o šest.

Leopoldov se stal jeho osudem. Ačkoli pobýval také v Jáchymově nebo na lágru Vojna, v Leopoldově strávil dlouhých deset let. S jednou přestávkou – když ho léčili se zápallem plic ve věznici v Plzni na Borech.

Bohumil Robeš prošel vyšetřovací vazbou a kriminálem a neřekl sprosté slovo. *„Už kdysi v mládí jsem si řekl, že nebudu mluvit sprostě. Jako malý kluk jsem totiž odkudsi přišel, asi odněkud z ulice, a řekl nějaké nevhodné slovo [...]. Maminka se na mne podívala a řekla: ‚To jsi v životě ode mne neslyšel.‘ A pak jí začaly téct slzy. Maminka mne vychovávala sama od třinácti let, protože otec zemřel. Musím říct, že celou tu dobu v kriminálu, i když to byla někdy opravdu šibeniční situace, ode mne nikdo neslyšel sprosté slovo!“*

Ve vězení se pokoušel psát básně, ale jen tam, kde to režim umožnil. Ovšem vždy tajně, protože všude to bylo zakázáno. A navíc básně mohli vznikat jen za pomoci spoluvězňů, kteří mu dodávali papír. *„Já jsem se cítil dobře, jen když jsem psal básničku,“* řekl později.

Jeden spoluvězeň umožnil, aby se ty básně dostaly ven, propašoval je z vězení. Bohužel, z nich zničili bachaři, takže byly nenávratně ztraceny.

Toto je úryvek z básně Bohumila Robeše Temno. Napsal ji ve vězení Leopoldov 24. května 1964:

Hlubiny kryš

Do jakých hlubin vstoupili jsme
skrze Danteho v pekla děs
do srdcí kryš vzpurná hrůza
ohnivý hlubin velkopes
Očima poulí do zástrachu
aby nás vyrval víře sil
aby nám uťal perutí vzmachu
jíž člověk k božstvu dotoužil
Kdosi nám stále křídla láme
kdosi nás svádí k neřesti
i k zradě jíž se zbortit máme
do torza věčné bolesti

Robeš se vrátil z vězení v roce 1967, ale nesměl působit v kultuře, tak pracoval ve stavebnictví v nejrůznějších profesích.

Autor textu Luděk Navara